

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 29/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till förvaltningslag och till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 maj 2002 en proposition med förslag till förvaltningslag och till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen (RP 72/2002 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsdirektör Matti Niemivuo, lagstiftningsråd Eija Siitari-Vanne och specialrådgivare Marietta Keravuori, justitieministeriet
- generalsekreterare Seppo Tiitinen, riksdagens kansli
- riksdagens justitieombudsman Riitta-Leena Paunio
- justitiekansler Paavo Nikula och referendarieråd Harri Liusvaara, justitiekanslersämbetet
- republikens presidents rådgivare, ställföreträdande kanslichef Martti Manninen, republikens presidents kansli
- lagstiftningsråd Ari Rouhe, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Päivi Pekkarinen och regeringsråd Arto Sulonen, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Tuomas Pöysti, finansministeriet
- äldre regeringssekreterare Katriina Pessa, jord- och skogsbruksministeriet
- regeringssekreterare Jaakko Hannula, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Riitta Rönn, miljöministeriet

- förvaltningsråd Pekka Vihervuori, högsta förvaltningsdomstolen
- sekreterare för kyrkostyrelsen Katri Kuuskoski, Kyrkostyrelsen
- ordförande, lagskipningsråd Eero Nordberg, Landsbygdsnäringsnämnden
- förvaltningsrättsdomare Heikki Jukarainen, Tavastehus förvaltningsdomstol
- avdelningschef Juhani Rantamäki och jurist Reijo Hyvönen, Folkpensionsanstalten
- ledande jurist Henrik Ungern, Lantmäteriverket
- finansdirektör Kalevi Pykälä, Statskontoret
- överinspektör Markku Mertala, Skattestyrelsen
- förvaltningschef Markku Nurminen, Västra Finlands länsstyrelse
- biträdande polischef Rauno Sintonen, polisinspektionen i Helsingfors härad
- chef för magistraten, häradsskrivare Sakari Tuominen, magistraten i Tammerfors
- överdirektör Eila Uotila, Rättsskyddscentralen för hälsovården
- byråchef Mika Gylén, Åbo skattebyrå
- ledande jurist Heikki Harjula, Finlands Kommunförbund
- stadsjurist Leena Tuominen, Björneborgs stad
- chefsjurist Risto Airikkala, Centralförbundet för Lant- och Skogsbruksproducenter MTK rf
- förhandlingschef Markku Lemmetty, AKA-VA rf
- jurist Irma Pahlman, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf

- jurist Heikki Sipiläinen, Statens samorganisation VTY rf, samtidigt som representant för Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- professor Raija Huhtanen
- professor Heikki Kulla
- professor Seppo Laakso
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori
- doktor i förvaltningsvetenskaper Eija Mäkinen.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av:

- Helsingfors förvaltningsdomstol
- Sjöfartsverket
- Utlänningsverket
- Forskningscentralen för de inhemska språken Kotus
- Norra Karelen arbetskrafts- och näringscentral
- Helsingfors stad
- Finlands Bilbesiktning Ab
- Synskadades Centralförbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en förvaltningslag som skall vara en allmän lag som reglerar verksamheten i förvaltningen. Syftet med lagen är att främja och genomföra god förvaltning och rättsskydd i förvaltningsärenden. Lagen skall ersätta 1982 års lag om förvaltningsförfarande, 1954 års lag om översändande av handlingar och 1966 års lag om delgivning i förvaltningsärenden.

Förvaltningslagen skall tillämpas av statliga myndigheter, kommunala myndigheter och självständiga offentligrättsliga inrättningar samt av ämbetsverken vid riksdagen och av republikens presidents kansli. Lagens tillämpningsområde skall också omfatta statens affärsverk och offentligrättsliga föreningar samt enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Den föreslagna lagen innehåller två centrala frågekomplex. För det första innehåller lagen bestämmelser om de grunder för god förvaltning som skall iakttas i myndigheternas verksamhet i allmänhet. I lagen befästs de centrala principer som styr myndigheternas prövningsrätt. Lagen innehåller också bestämmelser om de utgångspunkter från vilka kundernas möjligheter att uträtta sina ärenden hos myndigheterna skall ordnas samt om att myndigheterna förutsätts ha ett gott språkbruk. Dessutom skall myndigheternas skyldighet att ge sina kunder råd utökas, och enligt lagen skall varje myndighet bistå andra myndigheter på dessas begäran.

För det andra skall lagen innehålla bestämmelser om sådana centrala procedurkrav som

skall iakttas i förvaltningsärenden och som har en väsentlig inverkan på den enskildes ställning och rättsskydd vid beslutsfattande i förvaltningen. Dessa bestämmelser gäller bl.a. grunderna för partsställning, frågan om hur ett förvaltningsärende blir anhängigt och behandlingen av ärenden. Dessutom skall lagen innehålla bestämmelser om kraven i fråga om förfarandet då handlingar översänds och delges.

Den föreslagna lagens bestämmelser om de olika skedena i behandlingen av ett ärende blir klarare och exaktare än de nuvarande. Bestämmelser om de procedurrättigheter som grundar sig på partsställning skall införas i de enskilda paragraferna.

Det föreslås att bestämmelserna om jäv skall revideras så att de i fråga om släktskap motsvarar bestämmelserna om domarjäv. Lagen skall också innehålla bestämmelser om hur en fråga om jäv skall avgöras. Dessutom skall lagen innehålla bestämmelser om ansvar och skyldigheter i samband med översändande av handlingar, och den dag då en handling skall anses ha kommit in definieras. I lagen förutsätts det att ärendena behandlas utan ogrundat dröjsmål och att myndigheten på en parts begäran ger en uppskattning av behandlingstiden. Uttryckliga bestämmelser om det förfarande som skall iakttas vid syn och inspektion tas in i lagen. Undantagen från skyldigheten att höra parter och att motivera beslut preciseras och blir färre. Huvudregeln angående skriftlig form för förvaltningsbeslut befästs i la-

gen. Myndigheternas möjlighet att göra självvär-
telse utökas så att den också skall gälla i fråga
om fel som har skett i förfarandet. Ytterligare
skall lagen innehålla bestämmelser om be-
svärsanvisning.

En betydande reform som gäller delgivnings-
förfarandet är den att delgivning som sker per
vanligt brev skall bli det huvudsakliga delgiv-
ningssättet. Förfarandet med mottagningsbevis
skall endast behöva användas vid delgivning av
sådana förpliktande beslut för vilka gäller att be-
svärstiden eller någon annan frist som inverkar
på mottagarens rätt börjar löpa från delgivning-

en. Förfarandena i samband med mellanhands-
delgivning och offentlig delgivning görs klarare.

Enligt propositionen skall förvaltningslagen
också tillämpas på förvaltningsavtal. Ett förvalt-
ningsavtal skall dock inte betraktas som ett så-
dant myndighetsavgörande som är jämförbart
med ett förvaltningsbeslut. Därför skall en tvist
som gäller ett dylikt avtal föras till en förvalt-
ningsdomstol för att avgöras som ett förvalt-
ningstvistemål.

I propositionen föreslås också sådana änd-
ringar i förvaltningsprocesslagen som behövs på
grund av den nya lagen.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2004.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Av de orsaker som framgår av propositionens
motivering och med stöd av erhållen utredning
finner utskottet propositionen behövlig och an-
gelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen men
med de anmärkningar och ändringsförslag som
framgår av betänkandet.

Reformen — behov, betydelse och samman- hang

Propositionens främsta mål är att anpassa den
allmänna lagstiftningen om behandlingen av för-
valtningsärenden till det moderna samhällets
och rättsutvecklingens krav. Den nya förvalt-
ningslagen avser att garantera och bidra till en
god förvaltning och till att rättsskyddet tillgodo-
ses i förvaltningsärenden. Vidare skall den bidra
till bättre kvalitet och resultat på förvaltnings-
servicen.

De centrala bestämmelserna om behandling-
en av förvaltningsärenden skall kodifieras i en
samordnad författning genom den nya förvalt-
ningslagen. Utskottet ser det som mycket viktigt
att det ställs vissa grundläggande kvalitetskrav
för myndighetsverksamheten redan i lagstift-
ningen. I den nya lagen ingår bestämmelser om

de kvalitetskriterier för en god förvaltning som
anges i 21 § 2 mom. i grundlagen. Utgångspunk-
ten är att förvaltningslagen skall utgöra en klar
och konsekvent grund för förfarandet inom för-
valtningen. Utanför lagen faller den elektronis-
ka kommunikationen inom förvaltningen och
vissa bestämmelser som hör till allmän förvalt-
ningsrätt (allmänna bestämmelser om offentlig-
rättsliga fordringar och återbetalning av grund-
lös förmån). Också i många andra länder ingår
de allmänna bestämmelserna om förfarandet i
förvaltningsärenden i en enhetlig lag. Till sin
omfattning representerar den nya förvaltningsla-
gen europeisk medelnivå.

I förvaltningslagen föreskrivs om hur förvalt-
ningsärenden blir anhängiga och vilka procedur-
krav som kan ställas på behandlingen. Med tan-
ke på medborgarnas rättsskydd är detta absolut
nödvändigt. I dessa delar bygger den nya lag-
stiftningen huvudsakligen på principerna i lagen
om förvaltningsförfarande (598/1982). Det är
främst praxis kring enskilda förfaranden som har
förtydligats och preciserats.

I den nya förvaltningslagen finns ett omfat-
tande regelverk också om delgivning av förvalt-
ningsbeslut och andra handlingar. Bestämmel-
sena utgår från den nuvarande lagen om delgiv-
ning. Men i förvaltningslagen har förfarandet i
samband med delgivning förenklats och bestäm-

melserna också i övrigt formulerats på ett tydligare sätt.

Utskottet konstaterar att det med hänsyn till målen med förvaltningslagen är viktigt att lagens räckvidd omfattar den indirekta offentliga förvaltningen och enskilda med offentliga förvaltningsuppgifter. Lagens tillämpningsområde bestäms därmed efter uppgiftens kvalitet, inte dess status i organisationen.

Reformen avser att skapa större klarhet i vilka skyldigheter myndigheterna har i sin tjänsteutövning och att ge enskilda människor bättre möjligheter att delta i och påverka saker som gäller dem själva. Utskottet understryker att systemet bör stödja den enskilda människan i att klara av att driva sina egna förvaltningsärenden. Detta kräver inte bara större medinflytande över procedurerna utan också att kommunikationen ordnas och tjänster tillhandahålls med större hänsyn till kundernas behov, vilket i sin tur kräver en positiv attitydförändring i förvaltningen.

I detta sammanhang bör det ytterligare påpekas att Europeiska gemenskapens förvaltningsrättsliga regelverk i centrala delar består av *de materiella rättsliga grunderna* (jämlighet, diskrimineringsförbud, proportionalitet, rättssäkerhet, tillitsskydd, godtrosskydd, missbruk av prövningsrätt) och *procedurkraven* (rådgivningsskyldighet, omsorgsfull utredning av ärenden, utredning utan dröjsmål, samråd, motivering, behörig delgivning av beslut) som utformats i gemenskapsdomstolens praxis. Domstolens avgörande C—107/97 uttrycker klart skyldigheten att tillämpa gemenskapens rättsliga principer också på nationell nivå (punkt 65 i domen). Samma princip omfattas i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel 51).

Utskottet noterar med stöd av erhållen utredning att den nya förvaltningslagen uppfyller de gemenskapsrättsliga kraven vad gäller bestämmelserna om grunderna för god förvaltning (2 kap.) och de egentliga procedurbestämmelserna (kap. 4—7).

Propositionen om förvaltningslagen är väl förberedd. Utskottet understryker att lagen i ett helhetsperspektiv är en viktig allmän lag med

tanke på ambitionen att garantera och bidra till en god förvaltning.

Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionens ekonomiska verkningar är beklagligtvis mycket vagt motiverade med hänsyn till att den å ena sidan kommer att ha uppenbara kostnadsverkningar men att det å andra sidan inte går att lägga fram vare sig några exakta uppskattningar i euro eller andra behov av extra resurser. Utskottet har den uppfattningen att förvaltningslagen utan vidare kommer att betyda mer arbete. Men det övergripande målet i all förvaltning bör vara att samordna kvalitet, effektivitet och tillgängliga resurser på bästa möjliga sätt.

Serviceprincipen tas upp i flera bestämmelser i förvaltningslagen (framför allt 8, 23 och 41 §). Detta är motiverat med tanke på medborgarna. För myndigheterna kan bestämmelser av detta slag betyda en avsevärd extra börda om de rättskyddsgarantier som bestämmelserna medger utnyttjas i strid med deras syfte.

Reformen — ikraftträdande, verkställighet och uppföljning

Utskottet föreslår att förvaltningslagen träder i kraft i början av 2004. Nödvändiga följdändringar i annan lagstiftning bör sättas i kraft samtidigt med förvaltningslagen.

Vidare bör det inom olika förvaltningsområden utredas om speciallagstiftningen behöver och kan samordnas med den nya förvaltningslagen så att undantag från förvaltningslagen behöver göras i så få fall som möjligt. Eventuella ändringar måste genomföras under nästa valperiod. Enligt utskottets uppfattning blir det aktuellt att se på behovet av specialbestämmelser åtminstone inom skatteförvaltningen och Folkpensionsanstaltens behörighetsområde.

Verkställigheten av förvaltningslagen kräver en ordentlig satsning på information, utbildning och uppföljning. Förvaltningsutskottet förutsätter att justitieministeriet mot slutet av nästa valperiod kommer med en utredning till utskottet om verkställigheten av den nya förvaltningslagen.

Detaljmotivering

1. Förvaltningslag

I Avdelningen. Allmänna bestämmelser

1 kap. Lagens syfte och tillämpningsområde

1 §. Lagens syfte. Syftet med förvaltningslagen är att genomföra och främja god förvaltning samt rättsskydd i förvaltningsärenden. Lagens syfte är också att främja kvalitet och gott resultat i fråga om den service förvaltningen tillhandahåller.

Utskottet framhåller att begreppet förvaltningsärende inte har definierats i lagen och att det i själva verket är svårt att göra det. Ett förvaltningsärende är ett mångförgrenat juridiskt begrepp både i den rättsliga litteraturen och juridisk praxis. Utskottet menar att det faktum att förvaltningslagen också tillämpas på förvaltningsverksamhet minskar behovet av en definition av begreppet förvaltningsärende. Förvaltningens kunder uppfattar den verksamhet som förvaltningsmyndigheter och enskilda parter med offentliga förvaltningsuppgifter står för som myndighetsverksamhet där det centrala med tanke på deras rättigheter och rättsskydd inte är att kunna identifiera vad som är ett förvaltningsärende utan att kunna förvissa sig om att den myndighet eller part som har hand om ett ärende eller en förvaltningsåtgärd uppfyller sin förpliktelse på behörigt sätt. Vidare är det viktigt att det finns klara bestämmelser som anger vilka rättigheter och skyldigheter kunderna har i förvaltningsärenden eller i behandlingen av ett ärende som de själva, någon annan eller en myndighet har gjort anhängig.

2 §. Tillämpningsområde. Förvaltningslagen avses i sin helhet bli tillämpad på verksamheten inom förvaltningen.

Utifrån 2 mom. tillämpas förvaltningslagen hos statliga myndigheter, kommunala myndigheter och självständiga offentligrättsliga inrättningar samt hos riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli (*myndighet*).

Utskottet har uppmärksamgjorts på att det utifrån 2 mom. kan uppstå den uppfattningen att förvaltningslagen vid republikens presidents kansli tillämpas på skrivelser till presidenten eller kansliet, också om det inte hör till presidentens eller kansliets behörighet.

Vad gäller tillämpningen av lagen på republikens president påpekar utskottet för det första att presidentens beslutsbefogenheter också omfattar förvaltningsärenden, som vissa utnämningsärenden. På denna punkt är motiveringen till propositionen oklar.

Republikens president är inte en statlig myndighet på det sätt som avses i 2 § 2 mom. i förvaltningslagen utan ett statligt organ som förvaltningsärenden hänskjuts till i ett särskilt föreskrivet förfarande. Därför måste det anses lämpligt att förvaltningslagen, som är en allmän lag, inte som sådan eller i särskilt angivna delar tillämpas på presidentens beslutsfattande. Förvaltningslagen tillämpas som sådan på behandlingen och beredningen hos den myndighet som svarar för föredragningen av ett ärende.

Förvaltningsutskottet anser att behandlingen av brev från medborgarna vid presidentens kansli givetvis inte är behandling av förvaltningsärenden på det sätt som avses i förvaltningslagen och menar därför att lagförslaget inte behöver preciseras. Onödiga hänvisningar till annanlagstiftning har också i övrigt undvikits i förvaltningslagen för att den skall vara så klar och tydlig för medborgarna som möjligt.

Vad gäller behovet att utvidga tillämpningen av förvaltningslagen till sådana organ som placerar sig någonstans mellan statliga och kommunala myndigheter anser utskottet att frågan lämpligen bör regleras i speciallagstiftning, om det rättsliga läget anses oklart på någon punkt.

Av 3 mom. framgår att lagen också tillämpas på statens affärsverk och offentligrättsliga föreningar samt enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Utskottet menar att det behöver framhållas att den nya förvaltningslagen avses bli tillämpad som sådan i den indirekta offentliga förvaltningen. Det fäster sig vid att om de aktörer som nämns i momentet jämföras med myndigheter kan formuleringen ge upphov

till sådana tolkningar att lagens tillämpning begränsar sig bara till de bestämmelser i förvaltningslagen som tar upp särskilda eller allmänna myndighetsförpliktelser.

Förvaltningsutskottet föreslår därför att 3 mom. preciseras såtillvida att det klart framgår att förvaltningslagen tillämpas på de aktörer som nämns i 3 mom. Det föreslår att 2 § 3 mom. får följande lydelse: "*Denna lag tillämpas vid statens affärsverk, offentligrättsliga föreningar samt på enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.*"

3 §. Tillämpning på förvaltningsavtal. Enligt föreslagna 3 § avses med förvaltningsavtal vid tillämpning av förvaltningslagen ett avtal som hör till myndighetens behörighet och gäller skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift eller ett avtal som sammanhänger med myndighetsutövning.

Utifrån den utredning som utskottet fått i samband med utfrågningen av sakkunniga bedömer utskottet att det åtminstone under en övergångsfas kommer att finnas vissa svårigheter med att tolka var gränsen mellan ett förvaltningsavtal och ett offentligrättsligt avtal skall gå. Syftet har dock varit att huvudtyperna av förvaltningsavtal anges så klart och entydigt som möjligt i förvaltningslagen. Det är främst avtal med både offentligrättsliga och privaträttsliga inslag som kan ge upphov till tolkningsproblem. Markanvändningsavtal kan till exempel vara förknippade med privaträttsliga överlåtelser.

Ett viktigt avgörande med tanke på förvaltningslagens tillämpningsområde är att ett förvaltningsavtal inte anses vara ett myndighetsavgörande som kan jämföras med ett förvaltningsbeslut. Därför är inte heller beredningen av förvaltningsavtal förknippad med det slag av beslutstvång som är typiskt för behandlingen av förvaltningsärenden. Det typiska för ett avtalsförfarande är att det finns en dialog mellan parterna och ett förhandlingsläge där myndigheten inte är den ensidiga beslutsfattaren. Utifrån detta är det inte heller uteslutet att parterna inte uppnår samförstånd om avtalets innehåll. Då kan en avtalspart inte heller med framgång hänvisa

till att det finns ett beslut om ett förvaltningsavtal som eventuellt fattats före beredningen av avtalet.

Utskottet understryker att den nya lagen avser att bibehålla ett så formfritt avtalsförfarande som möjligt att tillämpningen av enskilda bestämmelser i lagen avgörs från fall till fall enligt förvaltningsavtalets typ och konsekvenser. Men i avtalsförfarandet måste rättsskyddet i vilket fall som helst tillgodoses på ett adekvat sätt med hänsyn till grundlagen.

Utifrån principen i föreslagna 3 § bör den personkrets som omfattas av ett förvaltningsavtal anges från fall till fall. Utskottet påpekar att en kommun i detta hänseende är en odelad juridisk person.

Vidare understryker utskottet att tillämpningen av enskilda bestämmelser i förvaltningslagen på beredningen av ett förvaltningsavtal bestäms från fall till fall efter ärendets typ. Om avtalet kan anses ha en betydande inverkan på andras än de egentliga parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, skall myndigheterna enligt 41 § ge dessa personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet samt att uttala sin åsikt om ärendet. Ärendets betydelse skall avgöras utifrån avtalet särskilt från fall till fall. Om avtalet till exempel inte innebär ett beslut om ett områdes ändamål, har avtalet egentligen inte på det sätt som avses i lagförslaget en betydande inverkan på livsmiljön, trots att det i verkligheten kan ha betydelse för invånarna i ett område.

Utskottet tillstyrker att förvaltningsavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande tas in i övergångsbestämmelserna i 71 §. Utskottet föreslår en explicit bestämmelse i 71 § 1 mom. om att förvaltningslagen tillämpas på förvaltningsavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande.

4 §. Begränsningar av tillämpningsområdet. Enligt paragrafens 1 mom. tillämpas lagen inte på rättsskipning, förundersökning, polisundersökning eller utsökning. Den tillämpas inte heller på militära kommandomål eller på order som har utfärdats inom förvaltningen och som gäller

utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd.

Utskottet påpekar att det är svårt att exakt ange det materiella innehållet i ett militärt kommandomål, eftersom det finns ytterst få bestämmelser i lagstiftningen som anger vad militära kommandomål är. Med militära kommandomål avses vanligen ärenden som hänför sig till försvarsmakten och dem som tjänstgör inom försvarsmakten. De är ärenden som chefen behandlar och avgör utifrån sin chefsställning. Typiska militära kommandomål gäller att förbereda och leda militära insatser, som att utbilda värnpliktiga och att hålla uppe andan, disciplinen och ordningen i en militärtrupp. Också andra militära kommandon ges vanligen som muntliga eller skriftliga order. De militära kommandomål som faller inom republikens presidents behörighet kan härledas från uppgifter som finns i lagstiftningen om försvarsmakten. Beslut av presidenten krävs bland annat för vittbärande och principiellt viktiga militära kommandomål som gäller försvarsmaktens militära verksamhet och militära ordning. Presidenten tillsätter också de högsta militära tjänsterna.

De militära kommandomålen föreslås stå utanför lagens tillämpningsområde. Om de nämns i lagen måste det också finnas en undantagsbestämmelse om andra tjänstebefallningsärenden som de facto har karaktär av förvaltningsåtgärder. Begreppet tjänstebefallning är i likhet med ett militärt kommandomål i någon mån tvetydigt och svårt att definiera. Det kan uppstå tolkningsproblem inte minst när en tjänstebefallning riktar sig mot en tjänsteman personligen. Som exempel kan nämnas disciplinära ärenden som av hävd har betraktats som förvaltningsärenden. För att undvika oklara tolkningar har regeringen i föreslagna 4 § 1 mom. velat koppla ihop det allmänna begreppet tjänstebefallning med förvaltningens interna order som direkt gäller tjänsteutövning. Militära kommandomål nämns däremot separat.

Med hänsyn till att det finns så många slag av militära kommandomål och att innehållet saknar en exakt definition föreslår utskottet att 4 § 1 mom. justeras såtillvida att också militära kom-

mandon i likhet med övriga tjänstebefallningar direkt kopplas ihop med order som gäller tjänsteutövning. Förvaltningsutskottet föreslår därför följande lydelse för 4 § 1 mom.: "Denna lag tillämpas inte på rättskipning, förundersökning, polisundersökning eller utsökning. Lagen tillämpas inte heller på *militära kommandon* eller på *andra* order som har utfärdats inom förvaltningen och som gäller utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd."

Utifrån 4 § 2 mom. tillämpas förvaltningslagen inte på den laglighetskontroll som utövas av de högsta laglighetsövervakarna, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Lagen om riksdagens justitieombudsman (197/2002) har trätt i kraft efter grundlagsreformen. Där ingår bestämmelser om behandlingen av klagomål. Lagen om justitiekanslern i statsrådet (193/2000) har i sin tur trätt i kraft samtidigt med den nya grundlagen. Också i den ingår bestämmelser om behandlingen av klagomål.

Utskottet anser att den högsta laglighetsövervakningen bör följa flexibla procedurer eftersom den omspannar ett så brett spektrum och ständigt utvecklas. På grund av detta finns det ingen anledning att binda övervakningen vid detaljerade procedurbestämmelser. Det sitter bättre med generella bestämmelser i speciallagar. Principerna i förvaltningslagen blir tillämpliga också visavi den högsta laglighetskontrollen utifrån speciallagstiftning.

2 kap. Grunderna för god förvaltning

6 §. *Rättsprinciperna inom förvaltningen.* Utifrån paragrafen skall myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder skall vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. De skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

Utskottet finner det motiverat att de allmänna rättsskyddsprinciperna beträffande förvaltningen som styr myndigheternas prövningsbefogenheter skrivs in i lagen. På detta sätt kommer det att spela en större roll i den praktiska förvalt-

ningen. Enligt erhållen utredning har ett lakoniskt uttryck med avsikt eftersträfvats i lagberedningen. Formuleringen av principerna har inte avsett att påverka utvecklingen av rättspraxis och utkristalliseringen av principerna i olika tillämpningssituationer. Formuleringen skall bara påminna lagtillämparna om att principerna skall beaktas i enskilda tillämpningssituationer.

7 §. Serviceprincipen och adekvat service. Möjligheterna att uträtta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet bör ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att bestämmelserna om serviceprincipen ansågs som en självklarhet och normativt svaga. I det lagutkast som varit ute på remiss hade paragrafen i själva verket följande mera förpliktande formulering: "Möjligheterna att uträtta ärenden hos en myndighet skall ordnas på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt ur kundens synvinkel."

Efter övervägning beslutade utskottet, också med hänsyn till det som sägs i den allmänna motiveringen, godkänna formuleringen i propositionen. Men när verkställigheten följs upp bör det särskilt ges akt på hur bestämmelsen fungerar.

8 §. Rådgivning. Myndigheterna skall inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden.

Förvaltningsutskottet menar att en god förvaltning är oskiljbart förbunden med rätten att få råd utan särskilda kostnader. Därför föreslår utskottet att slutet av 8 § 1 mom. kompletteras med följande nya mening: "*Rådgivningen är avgiftsfri.*"

3 kap. Partsställning och förande av talan

12 §. Ombud och biträde. Enligt 3 mom. får ändring i en myndighets beslut om förbud att

uppträda sökas separat från avgörandet i själva huvudsaken. Att ändring får sökas genom besvär anger vilken typ av ändringssökande det är fråga om, dvs. i detta fall förvaltningsbesvär. Här är det fråga om en specialbestämmelse jämfört med kommunalbesvär enligt kommunallagen (365/1995). För att rättsmedlets juridiska natur och besvärsrättens omfattning tydligare skall framgå av lagen föreslår förvaltningsutskottet att 3 mom. preciseras på följande sätt: "Ändring i en myndighets beslut om förbud att uppträda får sökas särskilt genom besvär hos den myndighet som är behörig att behandla en ansökan om ändring av avgörandet i ärendet. *I fråga om ändringssökande tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (586/1996).* Behandlingen av ärendet kan fortsätta trots ändringsansökan som gäller förbudet, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat."

14 §. Omyndigas talan. I 3 mom. föreskrivs att en minderårig som fyllt tolv år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rättighet.

Utifrån erhållen utredning anser förvaltningsutskottet att åldersgränsen för barnets parallella talan bör bibehållas vid femton år. I speciallagstiftning finns det relativt gott om bestämmelser om barns talan och hörande av barn

II Avdelningen. Hur ett förvaltningsärende blir anhängigt och behandlas hos en myndighet

6 kap. Utredning av ärenden och hörande av parter

34 §. Hörande av part. Formuleringen i 2 mom. 4 punkten är rätt sträng i propositionen. För klarhetens skull vill förvaltningsutskottet ändra den på följande sätt: "4) hörandet *kan* äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande fara för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön."

36 §. *Meddelande om hörande.* För att förfarandet skall vara flexibelt och samtidigt tillgodose rättsskyddet och för att bestämmelsen samtidigt skall bli tydligare föreslår utskottet att den första meningen delas upp på två meningar på följande sätt: "En part skall upplysas om syftet med hörandet samt (*utesl.*) om den frist som har satts ut för avgivande av förklaring. *I begäran om hörande skall i förekommande fall specificeras vilka omständigheter förklaring begärs om.* En part skall tillställas handlingarna i de frågor som hörandet gäller i original eller kopior eller på något annat sätt ges tillfälle att ta del av dem."

38 §. *Syn.* Utskottet föreslår att 38 § 2 mom. för klarhetens skull skall kompletteras med att en parts anmärkningar skall antecknas i protokollet på följande sätt: "Vid syn skall det föras protokoll av vilket myndighetens viktigaste iakttagelser och partens anmärkningar skall framgå. Protokollet skall utan dröjsmål delges parten och andra som har kallats till förrättningen."

40 §. *Muntlig bevisning.* För samordning av begreppen föreslår utskottet att "förvaltningsförfarande" i 40 § 1 mom. ersätts med "förvaltningsärende" som allmänt används i lagen.

Vidare föreslår förvaltningsutskottet att förvaltningsprocesslagens nummer i författningsamlingen stryks i 40 § 3 mom. på grund av den ändring som utskottet föreslår i 12 §.

7 kap. Avgörande av ärenden.

43 §. *Beslutets form.* Förvaltningsutskottet föreslår följande språkliga precisering i 43 § 2 mom.: "Ett beslut kan ges muntligen, om *det är nödvändigt* på grund av att ärendet är brådskande."

44 §. *Beslutets innehåll.* Enligt 1 mom. 1 punkten skall det av ett skriftligt beslut tydligt framgå vilken myndighet som har fattat beslutet och tidpunkten för beslutet.

Utskottet påpekar att det inom förvaltningslagens tillämpningsområde i och för sig kan uppstå situationer där det är svårt att i beslutet ange namnet på de personer som deltagit i beslutet. Huvudregeln bör i alla fall vara att namnen fram-

går av beslutet. Utskottet har den uppfattningen att det vid de flesta myndigheter är praxis att ange namnet på de personer som deltagit i beslutet utan någon explicit bestämmelse.

I remissfasen fanns det också i förslaget till förvaltningslag en explicit bestämmelse om skyldighet att ange namnet på de personer som varit med om att fatta ett beslut. Men den föreslagna bestämmelsen utsattes för omfattande kritik. Kritiken gällde framför allt svårigheten att tillämpa bestämmelsen på beslutsfattandet i ett organ med flera medlemmar, där föredragande inte alltid nödvändigtvis vet vilka som deltar i beslutsfattandet. Bestämmelsen ansågs ge upphov till stora praktiska problem också när det gäller beslut i massförvaltningsärenden, som skattebeslut.

Det som förbättrar en persons rättsskydd är att det enligt 1 mom. 4 punkten av ett beslut i vilket fall som helst skall framgå namn och kontaktuppgifter för den person som en part vid behov kan vända sig till för att få ytterligare uppgifter om beslutet. Sådana ytterligare uppgifter kan avse uppgifter om dem som deltagit i beslutet. Därför föreslår förvaltningsutskottet att bara 44 § 1 mom. 2 punkten ändras genom en hänvisning till de parter som direkt berörs av beslutet: "2) de parter som beslutet *direkt* gäller."

45 §. *Motivering av beslut.* I 1 mom. föreskrivs att ett beslut skall motiveras. I motiveringen skall det anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

Utskottet understryker att syftet med paragrafen har varit att understryka betydelsen av en omsorgsfull motivering av beslut och att förbättra själva motiveringen. Motiveringsskyldigheten har under de senaste åren fått en klart mer framträdande roll som rättsskyddsprincip. Den är betydelsefull bland annat som garanti för en god förvaltning enligt 21 § i grundlagen.

Utskottet föreslår att 45 § 2 mom. 5 punkten preciseras med att motiveringen för ett beslut kan utelämnas av en särskild orsak. Formuleringen inskränker myndigheternas prövningsrätt och lyfter fram motiveringsskyldigheten. För-

valtningsutskottet föreslår följande lydelse i 45 § 2 mom. 5 punkten. "5) motivering av någon annan *särskild* orsak är uppenbart onödig."

8 kap. Rättelse av fel i beslut.

50 §. *Rättelse av sakfel.* Av 2 mom. framgår att ett beslut får rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas. Men partens samtycke behövs inte om felet har föranletts av partens förfarande.

Fel kan bero till exempel på felaktig eller bristfällig utredning i en sak och då är det ofta besvärligt att avgöra om felet har orsakats av myndigheten eller parten. Det förekommer också att en part lämnar in en bristfällig ansökning, men att myndigheten i alla fall har tagit upp saken för avgörande och fattat ett oriktigt beslut. I en sådan situation har felet orsakats av både partens och myndighetens förfarande. Utskottet föreslår att 2 mom. förtydligas med att en parts samtycke inte behövs om det fel som har föranletts av partens förfarande är uppenbart. Sista meningen i 50 § 2 mom. föreslås lyda som följer: "Partens samtycke behövs dock inte, om felet är *uppenbart* och det har föranletts av partens förfarande."

III Avdelningen. Delgivning av förvaltningsbeslut och andra handlingar

9 kap. Allmänna bestämmelser om delgivning

54 §. *Delgivningsskyldighet.* Utskottet tillstyrker en precisering av 54 § 1 mom. för att det tydligare skall omfatta också juridiska personer. Vidare menar utskottet att myndighetens delgivningsskyldighet bör begränsas dels till parter, dels till andra som är kända av myndigheten. Myndighetens allmänna utredningsansvar kräver dock att den i varje enskilt fall utreder vilka som har rätt att söka ändring.

Förvaltningsutskottet föreslår att 54 § 1 mom. godkänns med följande lydelse: "Ett beslut som en myndighet har fattat skall av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra *kända* som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär. En myndighet skall del-

ge också ett sådant beslut som inte får överklagas."

Vidare föreslår utskottet att 3 mom. kompletteras med bestämmelser motsvarande 25 § i gällande delgivningslag om att myndigheten på vissa villkor som beror av praktiska svårigheter får bestämma att materialet hålls tillgängligt hos myndigheten enligt följande: "En handling delges i original eller kopia. *Har det till en handling som skall delges fogats handlingar som tillkommit vid ärendets behandling och som inte kan överlämnas till mottagaren, skall myndigheten bereda mottagaren tillfälle att ta del av dem hos myndigheten eller stämningsmannen. Vid delgivningen skall det meddelas var och hur länge handlingarna är tillgängliga.*"

56 §. *Delgivning med privatpersoner.* Enligt 2 mom. skall delgivning i ett ärende som angår två eller flera parter gemensamt ske med den part som är utsedd till kontaktperson. Utskottet föreslår att bestämmelsen preciseras så att delgivningen sker till den första undertecknaren av skrivelsen, om kontaktpersonen inte har angivits.

Förvaltningsutskottets förslag till 56 § 2 mom. lyder som följer: "I ett ärende som angår två eller flera parter gemensamt skall delgivningen ske med den *kontaktperson* som har angivits i den gemensamma skrivelsen. *Har en kontaktperson inte angivits sker delgivningen till den första undertecknaren av handlingen.* Mottagaren skall underrätta övriga undertecknare om delgivningen."

Vidare vill utskottet ändra 56 § 3 mom. så att den rådande huvudregeln framgår ur momentet, dvs. att delgivning i första hand sker till den som parten har befullmäktigat, om den befullmäktigades rätt att ta emot delgivningar inte har begränsats särskilt.

Enligt utskottets förslag lyder början av momentet som följer: "Delgivning *sker* med en person som en part har befullmäktigat, om ...".

10 kap. Förfarandet vid delgivning.

61 §. *Mellanhandsdelgivning.* Förvaltningsutskottet föreslår att det inledande stycket i 61 § 1

mom. kompletteras på följande sätt för att skydda mottagarens integritet: "Om mottagaren av en bevislig delgivning eller dennes företrädare inte nås, kan en handling överlämnas i ett slutet kuvert mot samtycke."

IV Avdelningen. Särskilda bestämmelser och ikraftträdande.

12 kap. I kraftträdande och övergångsbestämmelser.

70 §. I kraftträdande. Utskottet föreslår att förvaltningslagen träder i kraft den 1 januari 2004.

71 §. Övergångsbestämmelser. Förvaltningsutskottet hänvisar till det som sägs om 3 § och föreslår att 71 § 1 mom. kompletteras med följande nya övergångsbestämmelse: "På förvaltningsärenden som har blivit anhängiga före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag. *Denna lag tillämpas på förvaltningsavtal som ingås efter lagens ikraftträdande.*"

1.

Förvaltningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN

Allmänna bestämmelser

1 kap.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § (Som i RP)

2 §

Tillämpningsområde

(1 och 2 mom. som i RP)

Denna lag tillämpas vid statens affärsverk, offentligrättsliga föreningar samt på enskilda då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

3 § (Som i RP)

2 . Lag om ändring av förvaltningsprocesslagen

55 §. Delgivning av beslut och andra handlingar. Lagförslaget lämnar det i någon mån öppet hur förvaltningsdomstolens beslut skall delges utomlands. Därför föreslår utskottet att slutet av 55 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen för klarhetens skull kompletteras med en hänvisning till 63 § i förvaltningslagen genom följande nya mening: "*Om delgivning till utlandet föreskrivs i 63 § förvaltningslagen.*"

I kraftträdelsebestämmelsen. Förvaltningsutskottet föreslår att den föreslagna lagen träder i kraft den 1 januari 2004.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet

att det 1 och 2 lagförslaget godkänns med följande ändringar:

4 §

Begränsningar av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på rättskipning, förundersökning, polisundersökning eller utsökning. Lagen tillämpas inte heller på militära *kommandon* eller på *andra* order som har utfärdats inom förvaltningen och som gäller utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 §

(Som i RP)

2 kap.

Grunderna för god förvaltning

6 och 7 §

(Som i RP)

8 §

Rådgivning

Myndigheterna skall inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. *Rådgivningen är avgiftsfri.*

(2 mom. som i RP)

9 och 10 §

(Som i RP)

3 kap.

Partsställning och förande av talan

11 §

(Som i RP)

12 §

Ombud och biträde

(1 och 2 mom. som i RP)

Ändring i en myndighets beslut om förbud att uppträda får sökas särskilt genom besvär hos den myndighet som är behörig att behandla en ansökan om ändring av avgörandet i ärendet. *I fråga om ändringssökande tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (586/1996).* Behandlingen av ärendet kan fortsätta trots ändringsansökan som gäller förbudet, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

13 §

(Som i RP)

14 §

Omyndigas talan

(1 och 2 mom. som i RP)

En minderårig som har fyllt *femton* år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rättighet.

15 §

(Som i RP)

II AVDELNINGEN

Hur ett förvaltningsärende blir anhängigt och behandlas hos en myndighet

4 kap.

Hur en handling sänds till en myndighet och hur ett förvaltningsärende blir anhängigt

16—22 §

(Som i RP)

5 kap.
Allmänna krav beträffande behandlingen av ärenden

23—30 §
(Som i RP)

6 kap.
Utredning av ärenden och hörande av parter

31—33 §
(Som i RP)

34 §

Hörande av part

(1 mom. som i RP)
Ett ärende får avgöras utan att en part hörs, om

(1—3 punkten som i RP)

4) hörandet *kan äventyra* syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande *skada* för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön,

(5 punkten som i RP)

35 §
(Som i RP)

36 §

Meddelande om hörande

En part skall upplysas om syftet med hörandet samt (*utesl.*) om den frist som har satts ut för avgivande av förklaring. *I begäran om hörande skall i förekommande fall specificeras vilka omständigheter förklaring begärs om.* En part skall tillställas handlingarna i de frågor som hörandet gäller i original eller kopior eller på något annat sätt ges tillfälle att ta del av dem.

37 §
(Som i RP)

38 §

Syn

(1 mom. som i RP)

Vid syn skall det föras protokoll av vilket myndighetens viktigaste iakttagelser *och partens anmärkningar* skall framgå. Protokollet skall utan dröjsmål delges parten och andra som har kallats till förrättningen.

(3 mom. som i RP)

39 §
(Som i RP)

40 §

Muntlig bevisning

Av särskilda skäl kan i *ett förvaltningsärende* ett vittne höras under ed eller försäkran och en part under sanningsförsäkran. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet skall ges tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennes berättelse.

(2 mom. som i RP)

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes och en parts rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen (*utesl.*).

41 och 42 §
(Som i RP)

7 kap.

Avgörande av ärenden

43 §

Beslutets form

(1 mom. som i RP)

Ett beslut kan ges muntligen, om *det är nödvändigt* på grund av att ärendet är brådskande.

(3 mom. som i RP)

44 §

Beslutets innehåll

Av ett skriftligt beslut skall tydligt framgå
 (1 punkten som i RP)
 2) de parter som beslutet *direkt* gäller,
 (3 och 4 punkten som i RP)
 (2 mom. som i RP)

45 §

Motivering av beslut

(1 mom. som i RP)
 Motiveringen för ett beslut kan utelämnas, om
 (1—4 punkten som i RP)
 5) motivering av någon annan *särskild* orsak
 är uppenbart onödig.
 (3 mom. som i RP)

46—49 §
 (Som i RP)

8 kap.

Rättelse av fel i beslut

50 §

Rättelse av sakfel

(1 mom. som i RP)
 Ett beslut får rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas. Partens samtycke behövs dock inte, om felet är *uppenbart och det har* föranletts av partens förfarande.

51—53 §
 (Som i RP)

III AVDELNINGEN

Delgivning av förvaltningsbeslut och andra handlingar

9 kap.

Allmänna bestämmelser om delgivning

54 §

Delgivningsskyldighet

Ett beslut som en myndighet har fattat skall av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra *kända* som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär. En myndighet skall delge också ett sådant beslut som inte får överklagas.

(2 mom. som i RP)

En handling delges i original eller kopia. *Har det till en handling som skall delges fogats handlingar som tillkommit vid ärendets behandling och som inte kan överlämnas till mottagaren, skall myndigheten bereda mottagaren tillfälle att ta del av dem hos myndigheten eller stämningssmannen. Vid delgivningen skall det meddelas var och hur länge handlingarna är tillgängliga.*

55 §
 (Som i RP)

56 §

Delgivning med privatpersoner

(1 mom. som i RP)

I ett ärende som angår två eller flera parter gemensamt skall delgivningen ske med den *kontaktperson* som har angivits i den gemensamma skrivelsen. *Har en kontaktperson inte angivits sker delgivningen med den första undertecknaren av handlingen.* Mottagaren skall underrätta övriga undertecknare om delgivningen.

Delgivning *sker* med en person som en part har befullmäktigat, om den befullmäktigades rätt att ta emot delgivningar inte har begränsats sär-

skilt eller delgivningen inte skall ske med parten personligen. Den befullmäktigade skall underlättas om en delgivning som har skett med huvudmannen.

57 och 58 §
(Som i RP)

10 kap.

Förfarandet vid delgivning

59 och 60 §
(Som i RP)

61 §

Mellanhandsdelgivning

Om mottagaren av en bevislig delgivning eller dennes företrädare inte nås, kan en handling överlämnas *i ett slutet kuvert* mot samtycke

(1—4 punkten som i RP)
(2 och 3 mom. som i RP)

62 och 63 §
(Som i RP)

IV AVDELNINGEN

Särskilda bestämmelser och ikraftträdande

11 kap.

Särskilda bestämmelser

64—69 §
(Som i RP)

12 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

70 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
(2 mom. som i RP)

71 §

Övergångsbestämmelser

På förvaltningsärenden som har blivit anhängiga före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag. *Denna lag tillämpas på förvaltningsavtal som ingås efter lagens ikraftträdande.*
(2 och 3 mom. som i RP)

2.

Lag

om ändring av förvaltningsprocesslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i förvaltningsprocesslagen av den 26 juli 1996 (586/1996) 2 §, 43 § 3 mom., 48 § 2 mom., 55 §, 69 § 1 mom. samt 77 § 1 mom., av dessa lagrum 69 § 1 mom. sådant det lyder i lag 433/1999, som följer:

2, 43 och 48 §
(Som i RP)

55 §

Delgivning av beslut och andra handlingar

Ett beslut för vilket gäller att besvärstiden eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från delfåendet delges bevisligen enligt 60 § förvaltningslagen. Bevislig delgivning kan också anlitas i de fall där det av

någon annan orsak är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. *Bestämmelser om delgivning till utlandet finns i 63 § förvaltningslagen.*
(2 och 3 mom. som i RP)

69 och 77 §
(Som i RP)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
(2 mom. som i RP)

Helsingfors den 11 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Janina Andersson /gröna
Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /cent

Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /saml
ers. Pertti Hemmilä /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.